

Výročie oslobodenia Liptovského Mikuláša

1945-2022

K hraniciam Československa sa na jeseň r. 1945 nezadržateľne blížila Červená armáda a československé vojsko v ZSSR, ktoré v októbri na Dukle prekročili hranice a vstúpili na územie Slovenska.

Situácia na fronte

Od 12. do 31. januára 1945 sovietske vojská rozbili nemecké zoskupenia v Poľsku, obkľúčili nemecké sily vo východnom Prusku, vnikli hlboko do Nemecka (85 km od Berlína), stáli 45 km od moravsko-sliezskych hraníc, oslobodili od nepriateľa celé východné a časť stredného Slovenska.

ЗАПАДНО-КАРПАТСКАЯ НАСТУПАТЕЛЬНАЯ ОПЕРАЦИЯ 12 января-18 февраля 1945 г.

50 0 50 100 км

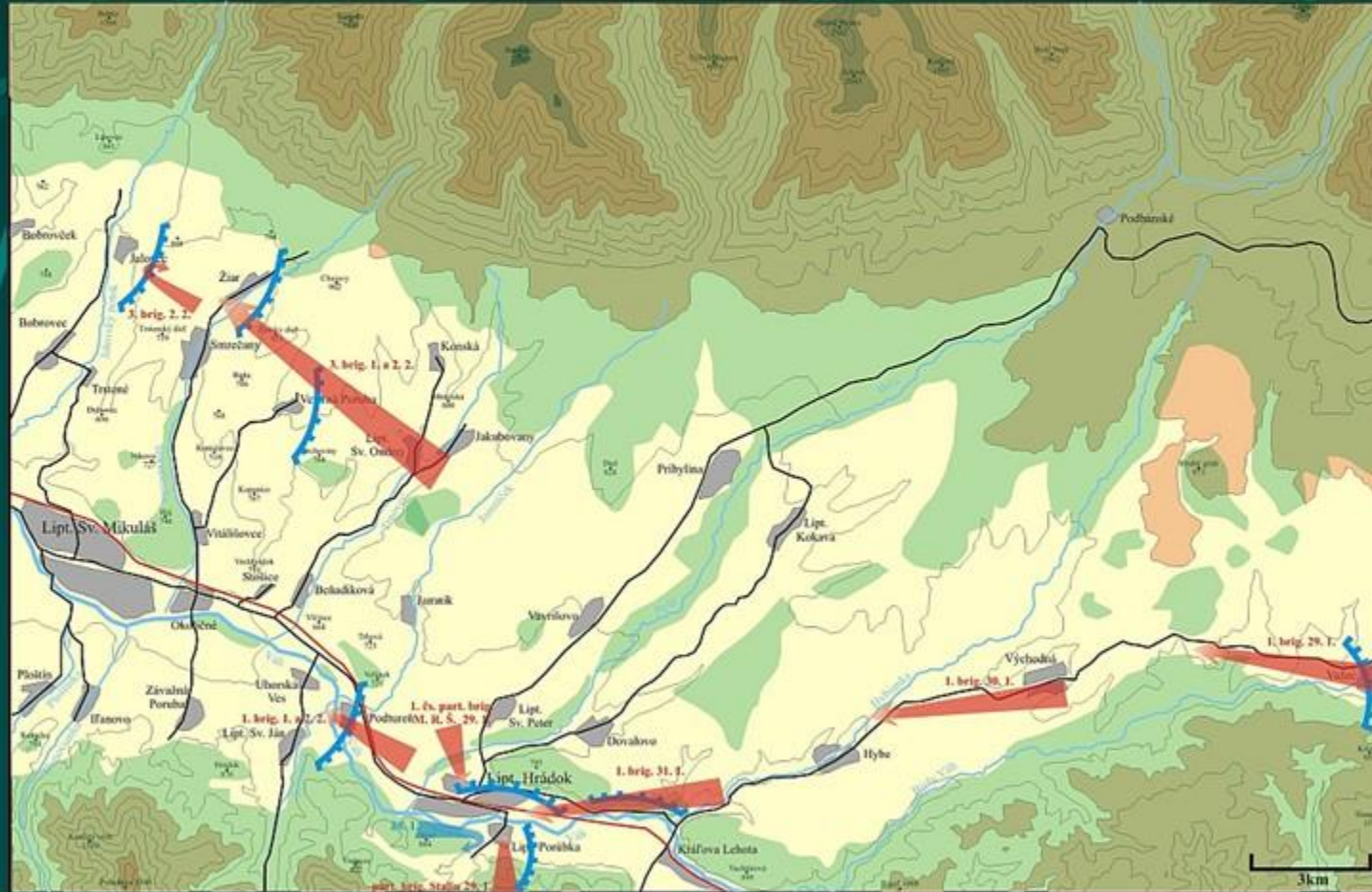

Situácia na fronte

**V zostave 18. armády postupoval od Dukly a Ondavy
1. čs. armádný zbor v ZSSR**

V zostave 18. armády postupoval od Dukly a Ondavy 1. čs. armádny zbor v ZSSR

**Nemecká pechota ustupuje pod Vysokými Tatrami. Silné
záchytné pásmo naprieč Liptovskou kotlinou vybuodovala
pri Liptovskom Mikuláši**

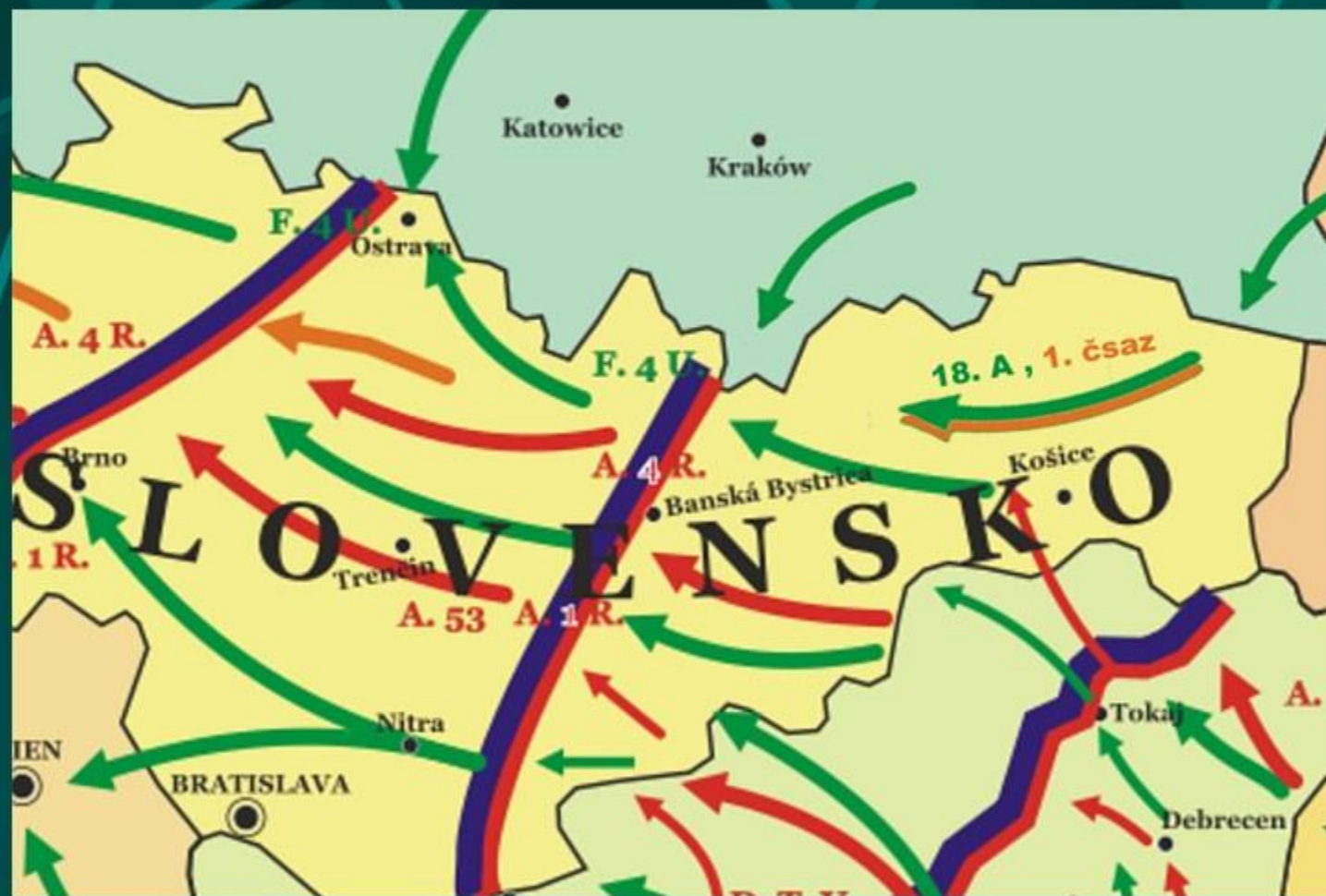
Pechota 1. čs. armádného zboru pod Tatrami

**Československé jednotky v súčinnosti so 17. gardovým
streleckým zborom prenasledovali nepriateľa až po Važec**

Boje o Liptovský Mikuláš prebiehali v samostatnom operačnom smere 18. armády a 1. čs. armádneho zboru (L. Mikuláš - Žilina - vých. Morava)

Významnú pomoc pri oslobodzovaní Liptova poskytli partizáni.

Gen. Andrejev, náčelník štábu partizánskeho hnutia pri 4. ukrajinskom fronte, hovorí k príslušníkom partizánskych jednotiek v Pribyline.

Február 1945

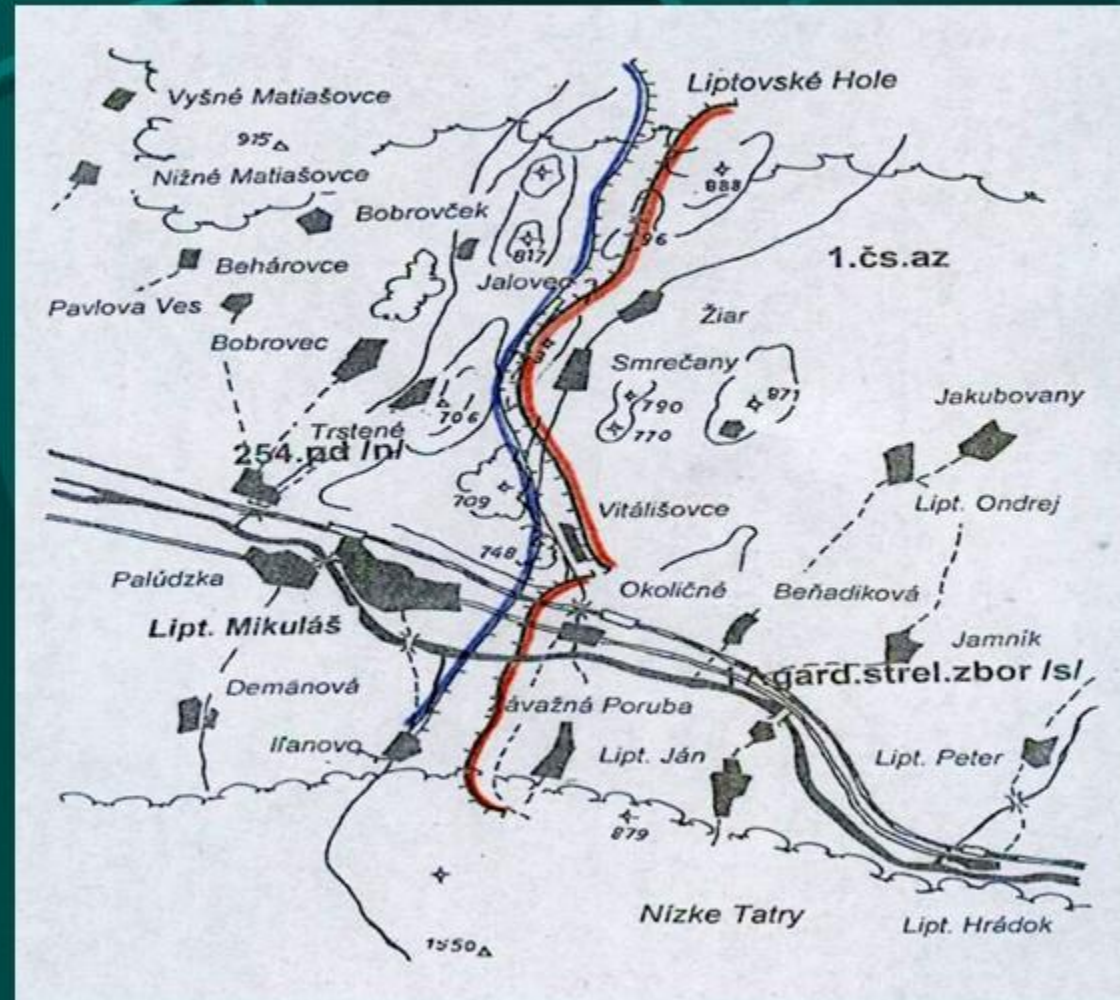
**Príchod partizánskej brigády do oslobodeného
Liptovského Hrádku 31. 1. 1945**

**Vojačka Marie Panková pred bojmi
o Liptovský Mikuláš.**

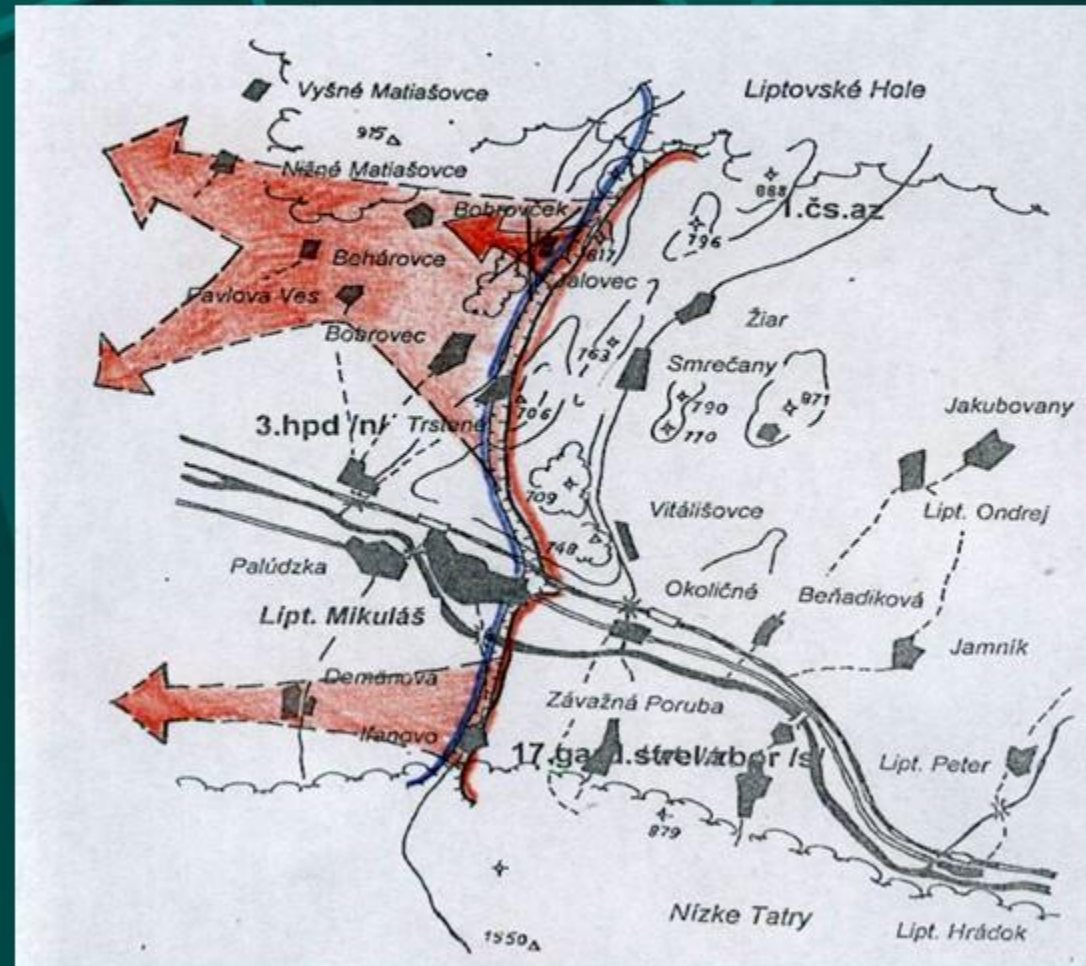
Situácia na fronte pri Liptovskom Mikuláši na začiatku februára 1945

**Kpt. A. Kováč, veliteľ skupiny hlbkového prieskumu
1.čsaz, nadviazal spojenie so 4. partizánskou brigádou**

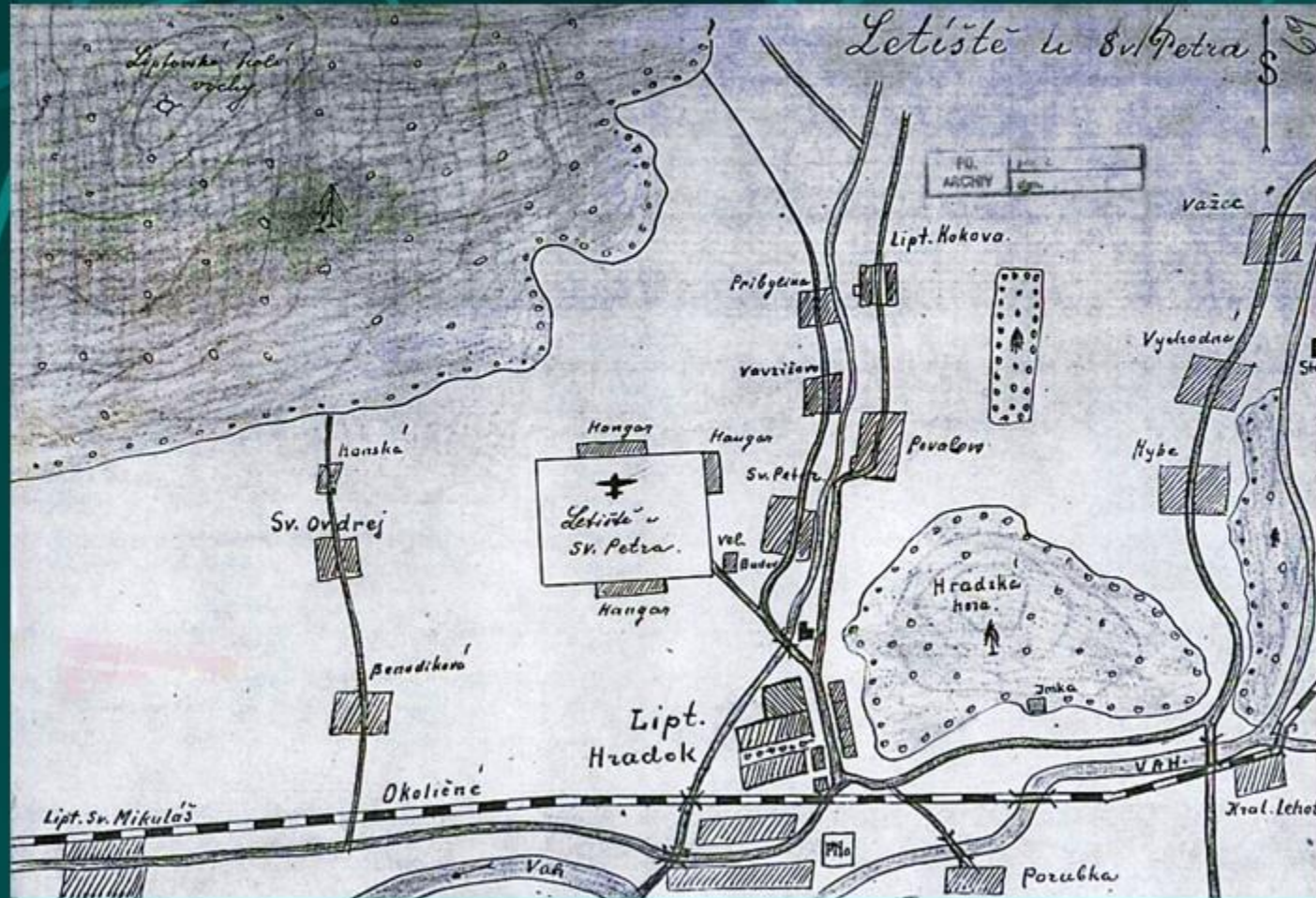
Situácia na fronte pri Liptovskom Mikuláši 15. februára 1945

**Časť skupiny diaľkového prieskumu 1. čsaz pod velením
kpt. A. Kováča, ktorá na prelome februára a marca
koordinovala akcie partizánov s čs. a sovietskymi
jednotkami pri Liptovskom Mikuláši.
Lupčianská dolina, marec 1945**

Nákres letiska Mokrad' vyhotovený hliadkou hĺbkového prieskumu 1. čas

**4. partizánska brigáda vo Vyšnej Boci cestou do Popradu
k náhradnému pluku 1. čas. Marec 1945**

Organizácia 1. čs. armádneho zboru počas bojov pri Liptovskom Mikuláši

● Veliteľstvo 1. čs. armádneho zboru

- 1. čs. samostatná brigáda v ZSSR (1.,2.,3. poľný prápor, 1. prápor automatčiek, 1. a 2. delostrelecký pluk, 1. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 3. ženijný prápor)
- 3. čs. samostatná brigáda v ZSSR (4.,5.,6. poľný prápor, 2. prápor automatčiek, 3. a 4. delostrelecký pluk, 3. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 2. ženijný prápor)
- 4. čs. samostatná brigáda v ZSSR (7., 8., 9. poľný prápor, 3. prápor automatčiek, 7. delostrelecký pluk, 4. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 6. ženijný prápor)
- 5. delostrelecký pluk (zborový) – I., II. delostrelecký oddiel 152mm húfnic, III. delostrelecký oddiel 122mm húfnic
- ďalšie zborové jednotky

K hraniciam Československa sa na jeseň r. 1945 nezadržateľne blížila Červená armáda a československé vojsko v ZSSR, ktoré v októbri na Dukle prekročili hranice a vstúpili na územie Slovenska.

**Veliteľ 1. čs. armádneho zboru
gen. Ludvík SVOBODA**

**Náčelník štábu 1. čs. armádného zboru
mjr. Bohumír LOMSKÝ**

**Veliteľ 1. čs. samostatnej brigády
gen. Jan SATORIE**

**Veliteľ 3. čs. samostatnej brigády
gen. Karel KLAPÁLEK, neskôr veliteľ 1. čsaz**

Veliteľ 18. armády Červenej armády genpor. A.I. Gastilovič,
ktorému bol podriadený 1. čsaz,
spolu s generálom Karlom Klapálkom

**Veliteľ 4. čs. samostatnej brigády
plk. Pavol KUNA**

**Veliteľ 18. armády Červenej armády
genpor. A.N. Gastilovič**

Sovietske jednotky zasadené do bojov pri Liptovskom Mikuláši

17. gardový strelecký zbor Karpatský (genpor. N. V. Medvedev)

- **8. strelecká divízia Jampolská
(HSZ gard. plk. N. S. Ugriumov) – 310. gardový strelecký pluk, 229.
strelecký pluk, 151. strelecký pluk**
- **138. Strelecká divízia Karpatská (gard. plk. B. V. Vasiliev)
630. strelecký pluk, 650. strelecký pluk, 344. strelecký pluk Košický**
- **159. pevnostná brigáda (plk. J. N. Vinogradov)**
- **d'alsie posilové a pridelené jednotky a útvary**

Ostatné jednotky a útvary Červenej armády

**1. československému armádnemu zboru
boli veliteľom 18. armády pridelené:**

- **24. Samarsko-Ulianovská, Berdičevská „železná“ strelecká divízia (genmjr. A. F. Prochorov) – 7. strelecký pluk, 168. strelecký pluk, 274. strelecký pluk, 160. delostrelecký pluk, 52. protitankový oddiel**
- **108. samohybný delostrelecký pluk (mjr. P. V. Frolov)**
- **253. horský mínometný pluk**
- **3. samostatný horský mínometný oddiel**

Velitelia jednotiek Červenej armády

Veliteľ 17. gardového streleckého zboru
generál poručík N. V. Medvedev

Veliteľ 8. streleckej divízie,
gardový plk. Nikolaj
Stepanovič Ugrjumov

Veliteľ 24. streleckej divízie,
genmjr. A. F. Prochorov

Situácia na fronte

Od 12. do 31. januára 1945 sovietske vojská rozbili nemecké zoskupenia v Poľsku, obkľúčili nemecké sily vo východnom Prusku, vnikli hlboko do Nemecka (85 km od Berlína), stáli 45 km od moravsko-sliezskych hraníc, oslobodili od nepriateľa celé východné a časť stredného Slovenska.

Proti čs. a sovietskym vojskám stáli nemecké jednotky

- **254. pešia divízia (genmjr. Richard Schmidt) - 454., 474., 484. peší pluk (každý s 2 pešími) prápormi, 254. delostrelecký pluk, 254. ženijný prápor, 254. protitankový oddiel**
- **3. Gebirgs-Division (veliteľ genpor. Paul KLATT) – 138., 139. horský peší pluk (každý 2 prápory horských strelcov), 112. horský delostrelecký pluk s 3 oddielmi, 48. motorizovaný protitankový oddiel, 82. horský ženijný prápor a ďalšie.**
- **320. Volks-Grenadier-Division (veliteľ genmjr. Emmanuel von KILIANI) - 585., 586., 587. peší pluk, každý o dvoch práporoch. V prápore boli 3 pešie roty s 50 - 60 mužmi a rota ťažkých zbraní. Ďalej 320. delostrelecký pluk (4 oddiely) a jeden protitankový oddiel s rotou samohybných diel (11 kusov). Divízia bola zosilnená 582., 990. a 965. ochranným práporom, údernou skupinou kpt. Schneidera (prápor Hitlerjugend), SS Einsatzkompanie Ries a maďarským 46. peším plukom o dvoch práporoch.**

Velitelia nemeckých jednotiek v bojoch pri Liptovskom Mikuláši

Veliteľ 320. Volks-Grenadier-Division
320. divízia Púdových granátnikov
do 14.2.1945 genmjr. Ludwig Kirschner
do 19.2.1945 plk. Rolf Scherenberg
od 19.2.1945 genmjr. Emmanuel von Kiliani

Veliteľ
3. Gebirgs-Division
3. horská divízia
genpor. Paul KLATT

Veliteľ
254. Infanterie-Division
254. pešia divízia
genmjr. Richard Schmidt

**Ppor. Ivan Hunda, ktorý velil nočnému útoku
prieskumníkov na Važec z tyla.**

**Skupina príslušníkov 1. čsaz so sovietskym poradcom
pred bojmi o Liptovský Mikuláš.**

Pri Borovej Sihoti bolo palebné postavenie „kat’uší“.

**Velitelia delostrelectva 1., 3. a 4. čs. samostatnej brigády
v ZSSR**

**Veliteľský zbor delostreleckých jednotiek 4. čs.
samostatnej brigády v ZSSR a sovietski poradcovia.
Veliteľom delostrelectva brigády bol pplk. M. Vesel**

Prvú etapu bojov o Lipt. Mikuláš

predstavujú boje v zaist'ovacom pásme pred Liptovským Mikulášom v prvej polovici februára, ktoré skončili 15. februára prechodom do obrany.

2. februára 1945 bolo oslobodené Okoličné

Mesto Liptovský Mikuláš v období 2. sv. vojny

Pohľad na mesto z Mútnika, v popredí železničná stanica, v pozadí Poludnica

**V tomto dome v Liptovskom Petre bolo od 31. 1. do 7. 4.
1945 umiestnené veliteľstvo 1. čsaz**

ЗАПАДНО-КАРПАТСКАЯ НАСТУПАТЕЛЬНАЯ ОПЕРАЦИЯ 12 января-18 февраля 1945 г.

50 0 50 100 км

Situácia na fronte

**Budova rímskokatolíckej fary v Liptovskom Ondreji,
sídlo štábu 1. čs. samostatnej brigády v ZSSR**

**Budova starej školy v Žiari, kde bolo sídlo 3. čs.
samostatnej brigády v ZSSR**

V druhej etape

od 15. februára do 3. marca – sa tempo operácií Červenej armády v južnom Poľsku výrazne spomalilo v dôsledku silného odporu nemeckých vojsk. Nemecké velenie na Slovensku s využitím výhodného terénu prehradilo Liptovskú kotlinu pevnou vopred vybudovanou obrannou líniou. Jednotky 1. čs. armádneho zboru a 17. gardového streleckého zboru museli prejsť do obrany.

**Výšina Háj nad Liptovským Mikulášom
umožnila nemeckým vojskám
kontrolovať prístup do mesta**

Výšina Háj na dobovej fotografii - pohľad z juhu

Bojový dokument 24. sd z februára 1945

Серия "Г"
Экз. № 157.

КОМАНДИРАМ 7.274 спп.
КОМАНДУЮЩЕМУ АРТИЛЛЕРИЕЙ ДИВИЗИИ.
Копия: Штабм 18.

БОЕВОЕ РАСПОРЯЖЕНИЕ ВСОЛ. ШТАДИВ 24. 25.3.45 18.00. Карта 50000.

Во исполнение распоряжения Командарма 18 за №1420/ш от 25.3.45.

КОМАНДИР ДИВИЗИИ ПРИКАЗАЛ:

1. 7 спп, расширив участок обороны направо, в ночь на 25.3.45, батальоном находящимся в ПОДТУРЕНЬ, сменить 274 спп на рубеже: /иск/ вкс. 750.2, зап. скета г. Скелична /вкс. 729.4/.
Не допустить прорыва противника вдоль шоссе/ной дороги из ЛИПТОВСКИ СВ. МИКОЛАШ на ЛПТ. ГРАДОК.
КП - ПОДТУРЕНЬ.
2. 274 спп в ночь на 25.3.45, сдать занимаемый участок подразделением 7 спп и к утру 26.3.45 сосредоточиться в ПОРУБКА.
С 26.3 приступить к усиленной боевой подготовке личного состава.
3. Командующему артиллерией дивизии сдать ОП 2/160 впп в районе ОКОЛИЧНО I ЧЕР и в ночь на 27.3.45 вывести 2/160 впп в УГОРСКА ВЭС.
52 ОМЛТД оставить на прежних огневых позициях.
4. Получение подтвердить, исполнение донести.

НАЧАЛЬНИК ШТАБА ДИВИЗИИ
ПОЛКОВНИК

НАЧАЛЬНИК СПЕРОТДЕЛЕНИЯ
МАЯОР

АЛЕКСАН. РОВ/

ОВЧИННИКОВ/.

Отп. 5 экз.
Экз. №1-цело
Экз. №2-7 спп
Экз. №3-274 спп
Экз. №4-КАД
Экз. №5-Штабм 18.
Исп. Кариллов.

КАД - получено - Офиц

Sovietski vojaci vo Vrbici, marec 1945

**Jednotky 1. čsaz v areáli letiska na Mokradi.
Marec – apríl 1945**

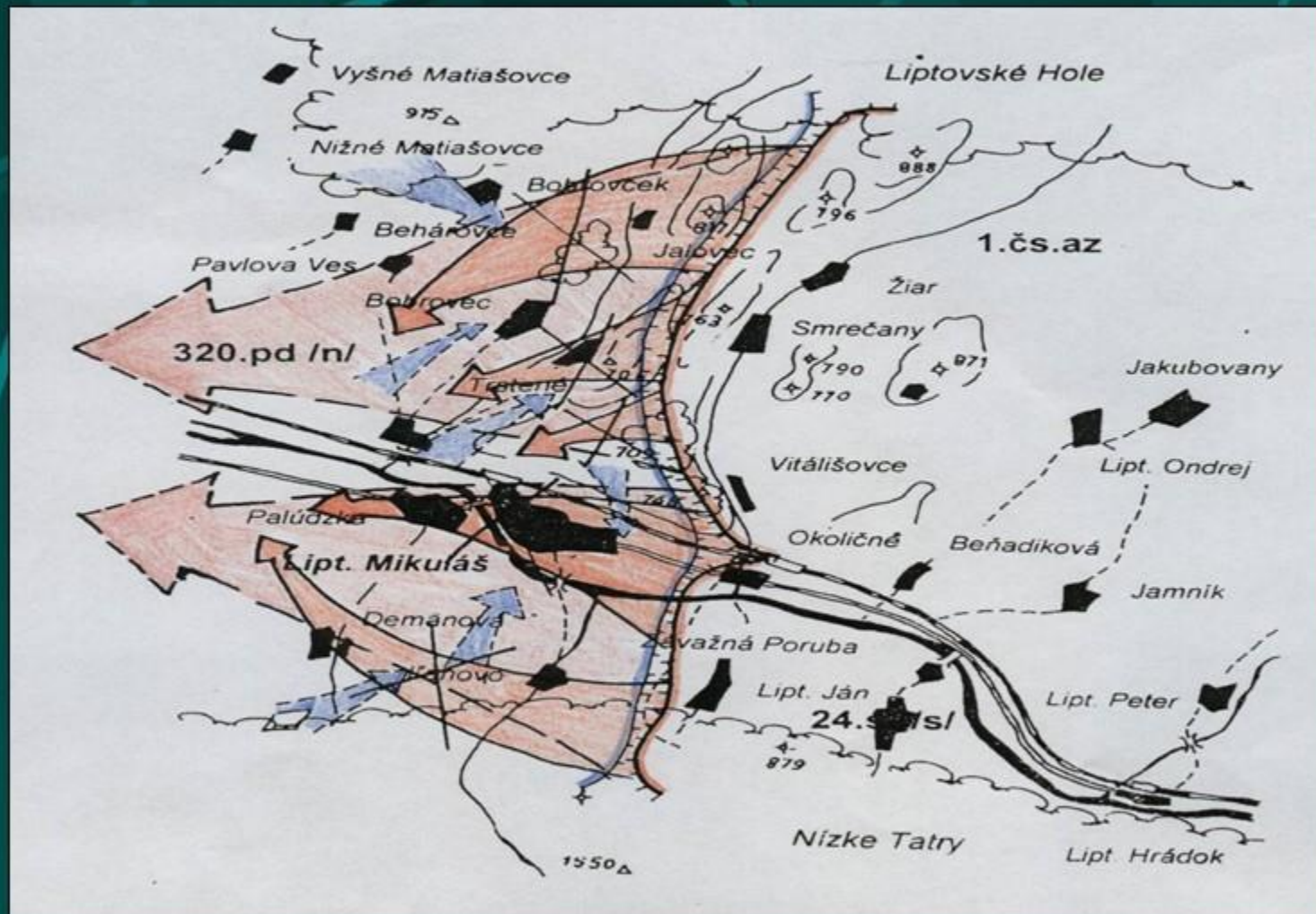

Tretia etapa bojov o Liptovský Mikuláš

je vymedzená od 3. do 11. marca 1945. Je spojená s útočnou činnosťou, dobytím Liptovského Mikuláša 3. marca a jeho stratou 11. marca.

Pre túto etapu je charakteristická útočná bojová činnosť s čelnými údermi po oboch brehoch Váhu. Československé jednotky útočili na sever od mesta s hlavným úsilím v smere Smrečany - Bobrovec. Sovietska 24. strelecká divízia útočila po južnom brehu rieky Váh.

Situácia na fronte pri L. Mikuláši 11. 3. 1945

Skupina príslušníkov 1. čas

**V zostave 18. armády postupoval od Dukly a Ondavy
1. čs. armádný zbor v ZSSR**

Dobytie Liptovského Mikuláša 24. streleckou divíziou

- **Útok bol zahájený podľa plánu 3. marca ráno. 1. a 3. čs. brigáda prelomili predný okraj nemeckej obrany a ovládli výšinu Trstenský diel (kóta 759,4), osadu Trstené a severný okraj obce Bobrovec. V odpoľudňajších hodinách 1. brigáda dobyla kótu 746,5 Háj a kótu 696,4 Dubovec.**
- **Na ľavom brehu Váhu 1. poľný prápor prenikol k Ľanovu a sovietska 24. strelecká divízia čelným útokom dobyla Liptovský Mikuláš.**

**Príslušníčky 34. spojovacej roty Červenej armády, ktorá
bojovala pri Liptovskom Mikuláši a Ružomberku.
Apríl 1945**

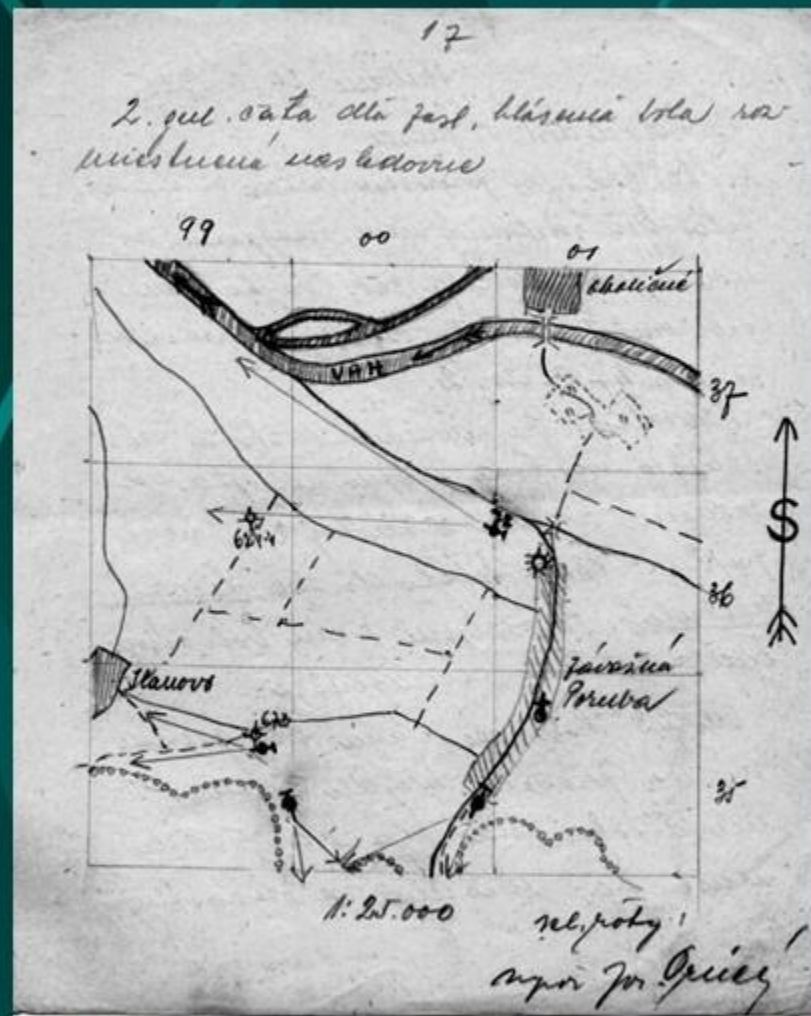
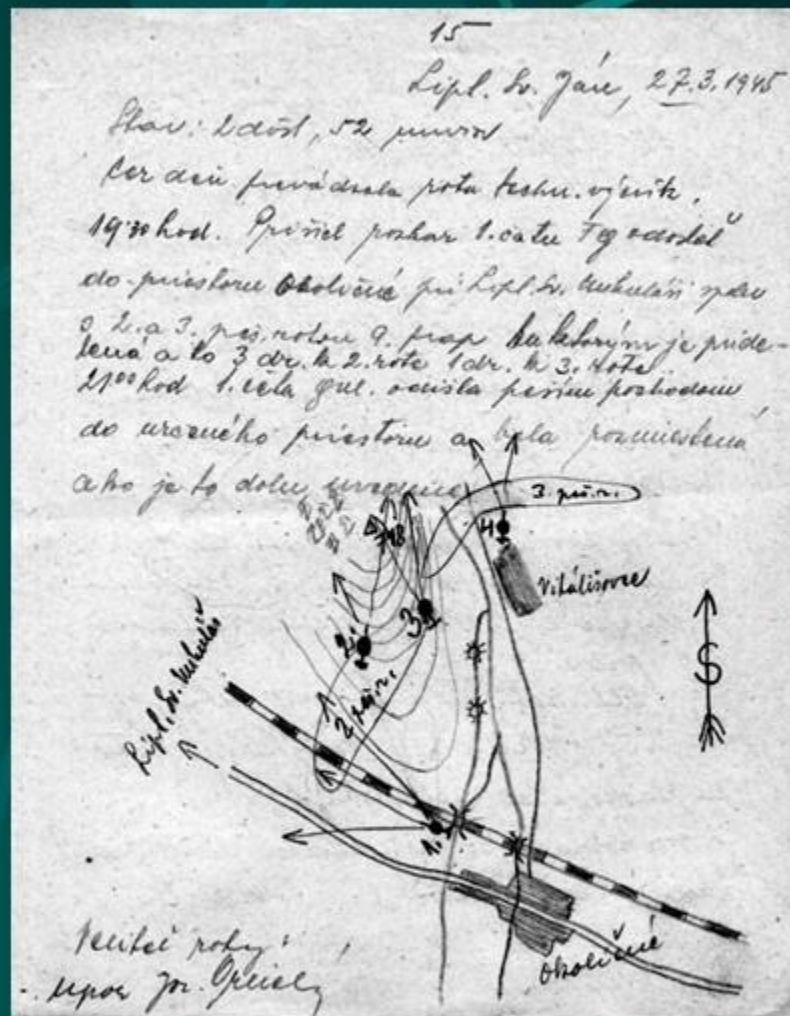

11. 3. 1945 mesto znovu obsadili nemecké vojská

- Nemeckým jednotkám sa podarilo v bojoch 10. a 11. apríla znovu obsadiť mesto Liptovský Mikuláš
- Boje medzi 3. a 11. marcom boli najt'ažšie a najkrvavejšie za celý čas bojov v Liptove. Nepriateľ vykonal okolo 60 protiútokov, 1. čs. armádny zbor stratil takmer 2 000 mužov.

Fragmenty z bojového denníka velitele pešej roty

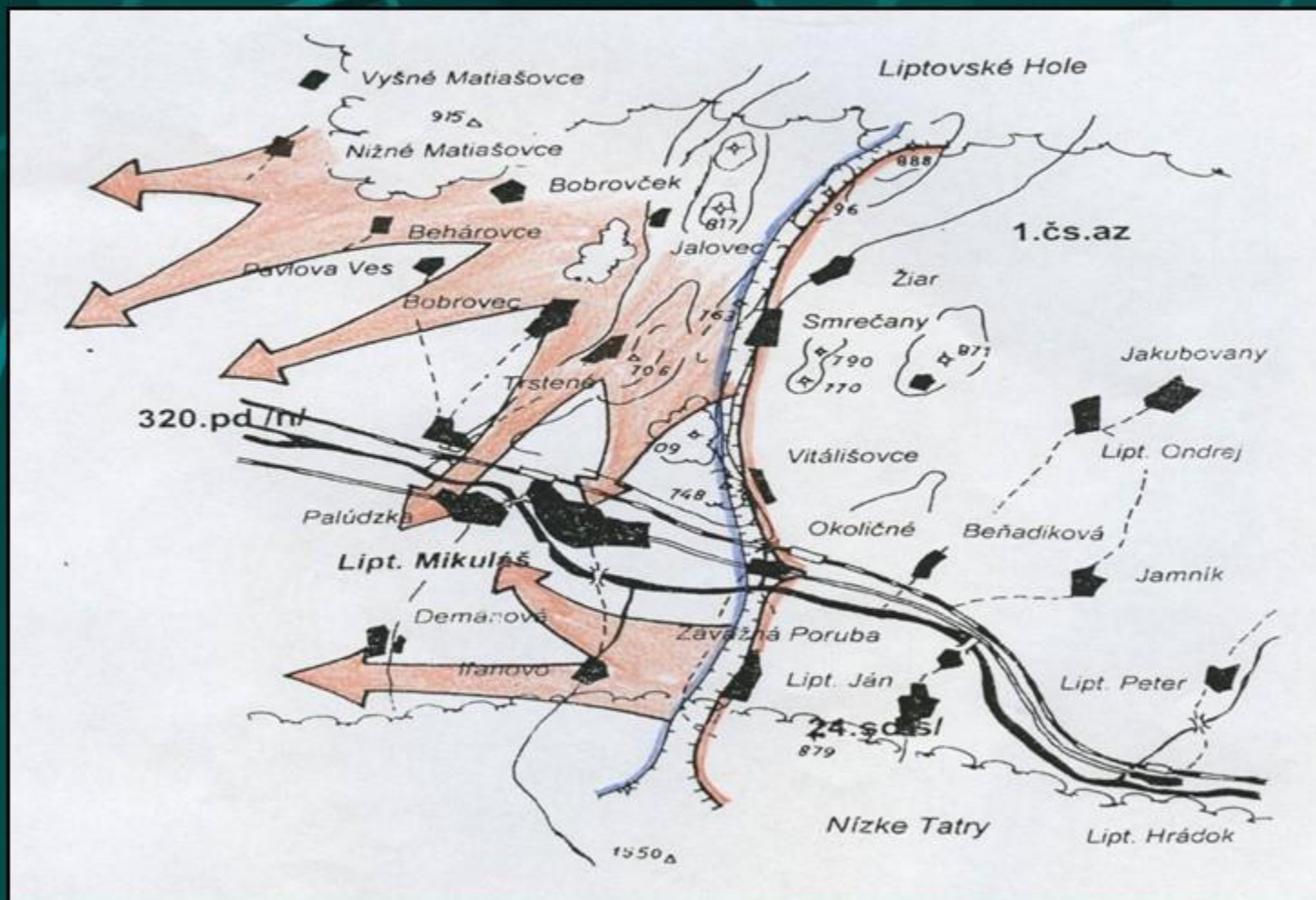
Plukovník Nikolaj Tegza

Bojov pri oslobodzovaní Liptova sa vo funkcii veliteľa protiletadlovej čaty zúčastnil i bývalý príslušník školy plk. v.v. Nikolaj Tegza

Závěrečnou etapu bojov o Lipt. Mikuláš
predstavuje jednak príprava nového
prielomu v druhej polovici marca, samotný
útok a oslobodenie mesta v dňoch 30. marca
až 4. apríla 1945.

Situácia na fronte pri L. Mikuláši 3.4.1945

Príchod vojakov

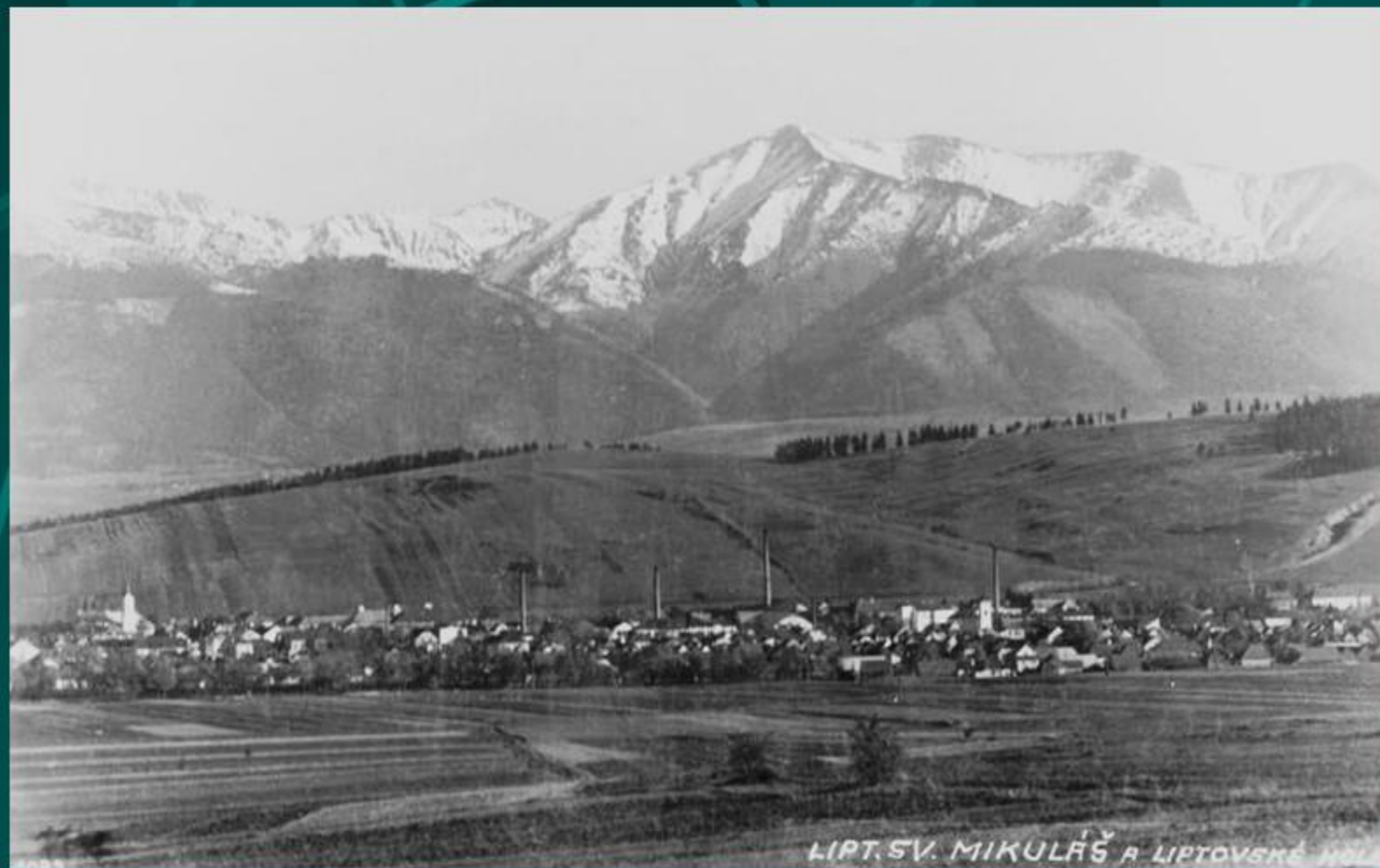
1. československého armádneho zboru

v ZSSR

do Liptovského Mikuláša

4. apríla 1945

Mesto Liptovský Mikuláš po skončení vojny

Pohľad na mesto z juhu, v popredí polia pod Il'anovom, v pozadí Liptovské hole

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

**Nemecká pechota ustupuje pod Vysokými Tatrami. Silné
záchytné pásmo naprieč Liptovskou kotlinou vybuodovala
pri Liptovskom Mikuláši**

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

**Československé jednotky v súčinnosti so 17. gardovým
streleckým zborom prenasledovali nepriateľa až po Važec**

Ráno 5. apríla 1945

vnikol 4. poľný prápor do Ružomberka a oslobodil ho. Ďalším postupom jednotiek 1. čs. armádneho zboru na Ľubochňu, t. j. vstupom do masívu Veľkej Fatry, končia sa boje záverečnej etapy bitky o Liptovský Mikuláš.

**Vojaci 1. a 4. čs. samostatnej brigády
5. apríla 1945 oslobodili Ružomberok**

Príslušníci 1. čsaz v Ružomberku 5. apríla 1945

Salvy vít'azstva v Ružomberku 5. apríla 1945

Vojnové straty počas bojov pri Liptovskom Mikuláši

Straty v bojoch pri Liptovskom Mikuláši boli na oboch stranách značné.

Od 15. januára do 15. apríla bolo zabitých a zranených 11 525 nemeckých a maďarských vojakov. Zajatých bolo 1 582 nemeckých a maďarských vojakov.

Armádny zbor mal v uvedenom období nasledovné celkové straty : 5 546 mužov, z toho 868 padlých, 3731 ranených a 904 nezvestných

Vojnové straty a škody

- V priebehu Karpatsko-duklianskej operácie 1. čsaz stratil 6500 osôb, z toho 1827 padlých.
- 62 dní bojov o Liptovský Mikuláš zaplatilo životom 4 563 československých a sovietskych vojakov.
- Značné boli aj materiálne škody v 70 zo 100 liptovských obcí.

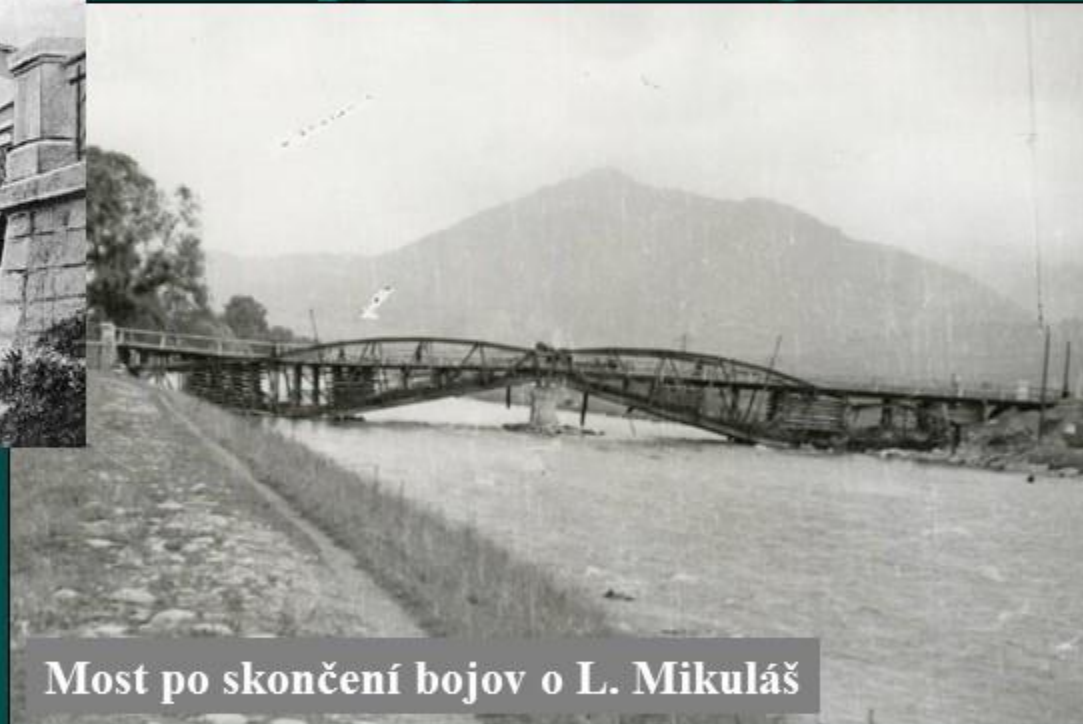
Po dvojmesačných bojoch – zničená Vrbica

Most cez Váh v Liptovskom Mikuláši do Palúdzky na jar 1945

Most pred bojmi o L. Mikuláš

Most po skončení bojov o L. Mikuláš

Po dvojmesačných bojoch - zničené Il'anova

Most cez Váh do Il'anova na jar 1945

Provizórny most na ceste do Il'anova

Vojnou zničené Il'anova

Vojnou zničené Il'anova

Vojnou zničené P'anovo

Pamätník oslobodenia na Háji

Symbol vd'aky za prinesené obete v roku 1945. Pamätník bol odhalený 9. mája 1961

Pamätník oslobodenia na Háji

Preprava súsošia na Háji. Jeho autormi boli akad. sochári Miroslav Ksandr a Alfonz Groma.

Pamätník oslobodenia na Háji

Archívne fotografie z otvorenia pamätníka 9. mája 1961

Priestor s monumentálnych schodiskom a pylónom architektonicky stvárnili Ladislav Bauer a Aladár Búzik.

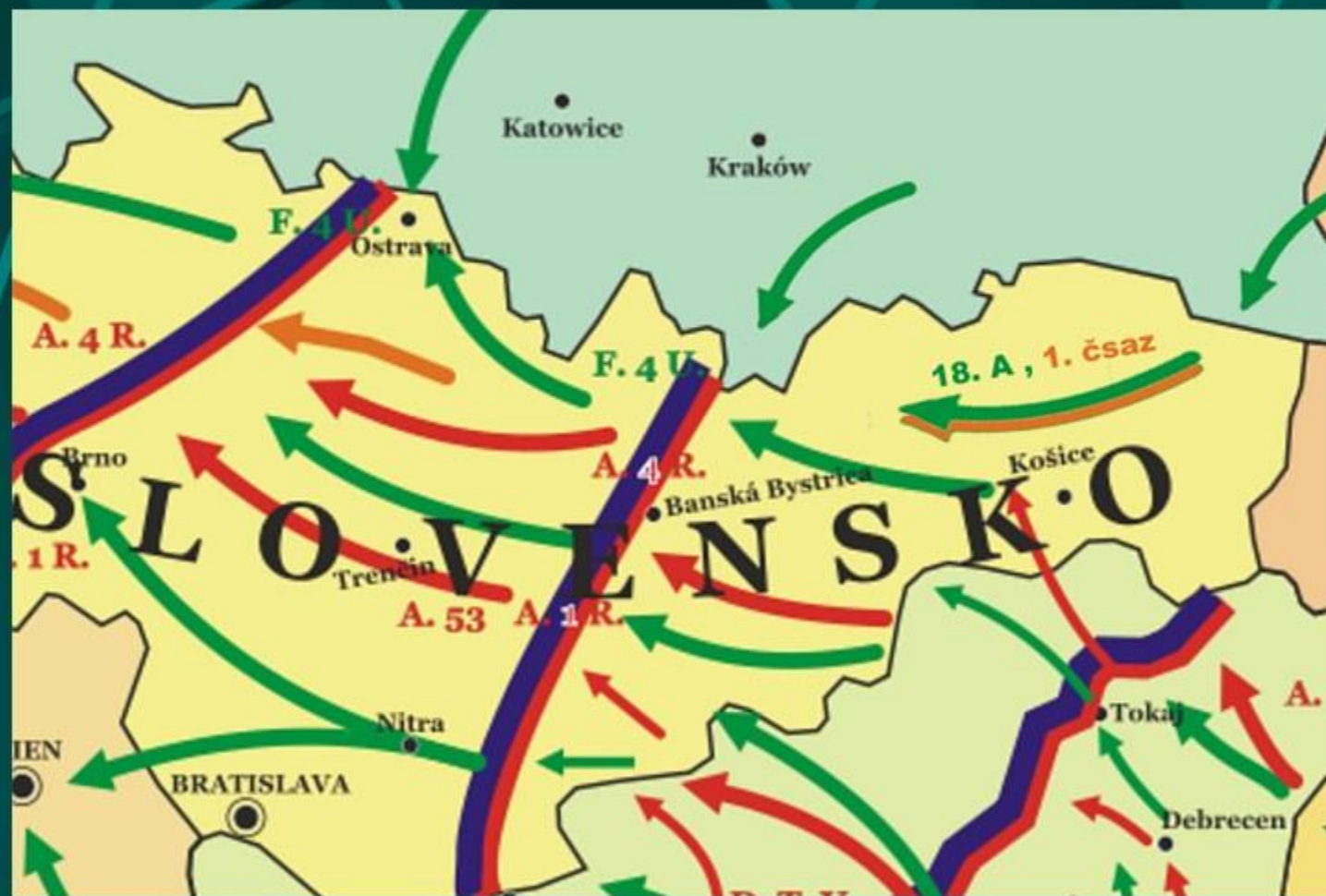
Priebeh oslobodenia Slovenska

**Oslobodenie Slovenska
1944 - 1945**

Pripomínáme, že 4. apríla 1945 bolo oslobodené aj hlavné mesto Slovenska - Bratislava.

Boje o Liptovský Mikuláš prebiehali v samostatnom operačnom smere 18. armády a 1. čs. armádneho zboru (L. Mikuláš - Žilina - vých. Morava)

Významnú pomoc pri oslobodzovaní Liptova poskytli partizáni.

Gen. Andrejev, náčelník štábu partizánskeho hnutia pri 4. ukrajinskom fronte, hovorí k príslušníkom partizánskych jednotiek v Pribyline.

Február 1945

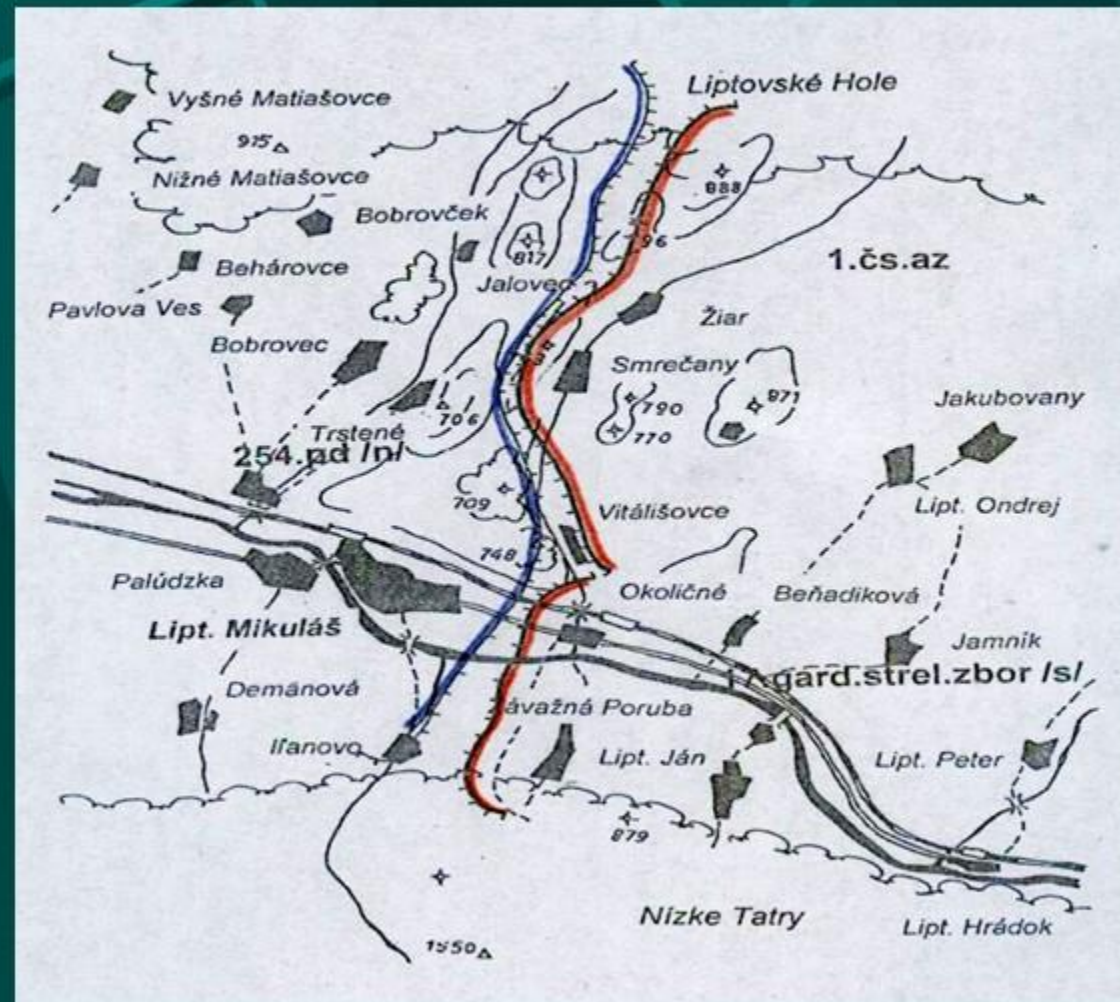
**Príchod partizánskej brigády do oslobodeného
Liptovského Hrádku 31. 1. 1945**

**Vojačka Marie Panková pred bojmi
o Liptovský Mikuláš.**

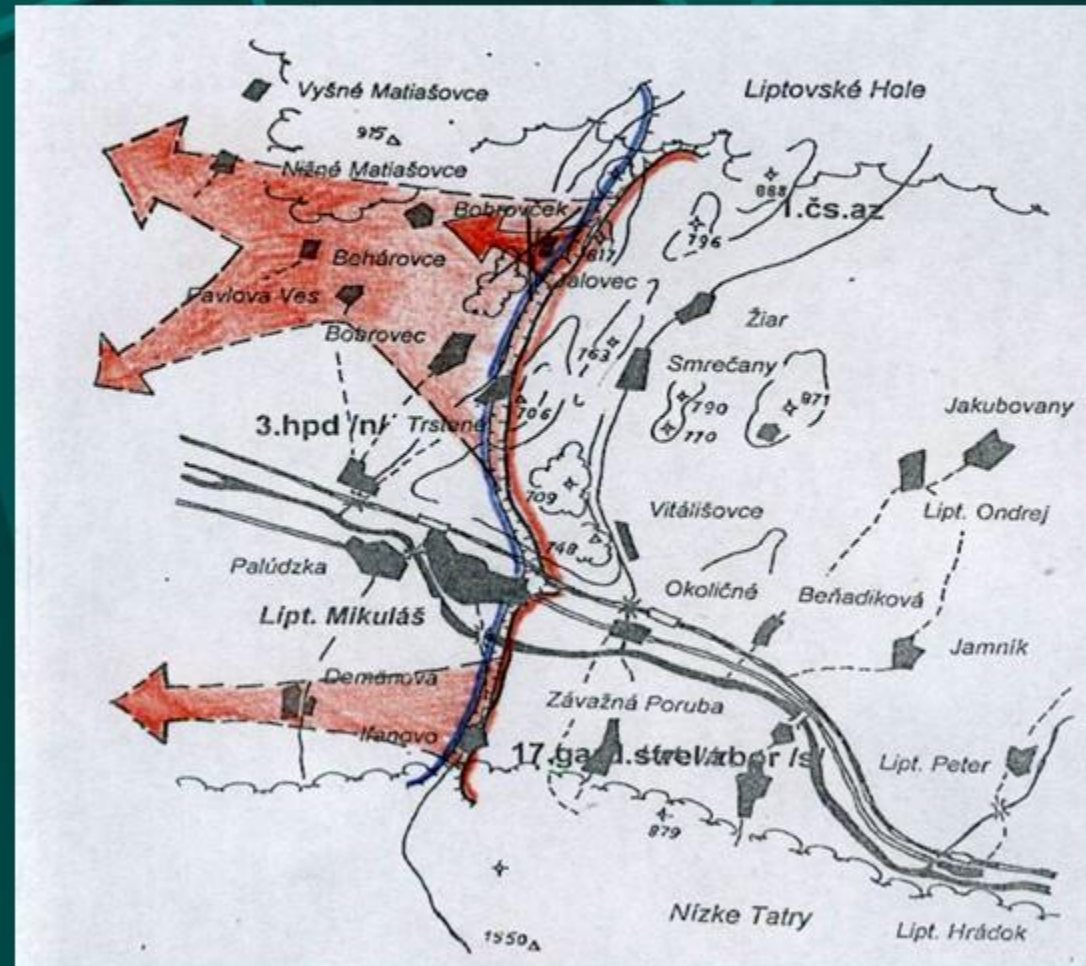
Situácia na fronte pri Liptovskom Mikuláši na začiatku februára 1945

**Kpt. A. Kováč, veliteľ skupiny hlbkového prieskumu
1.čsaz, nadviazal spojenie so 4. partizánskou brigádou**

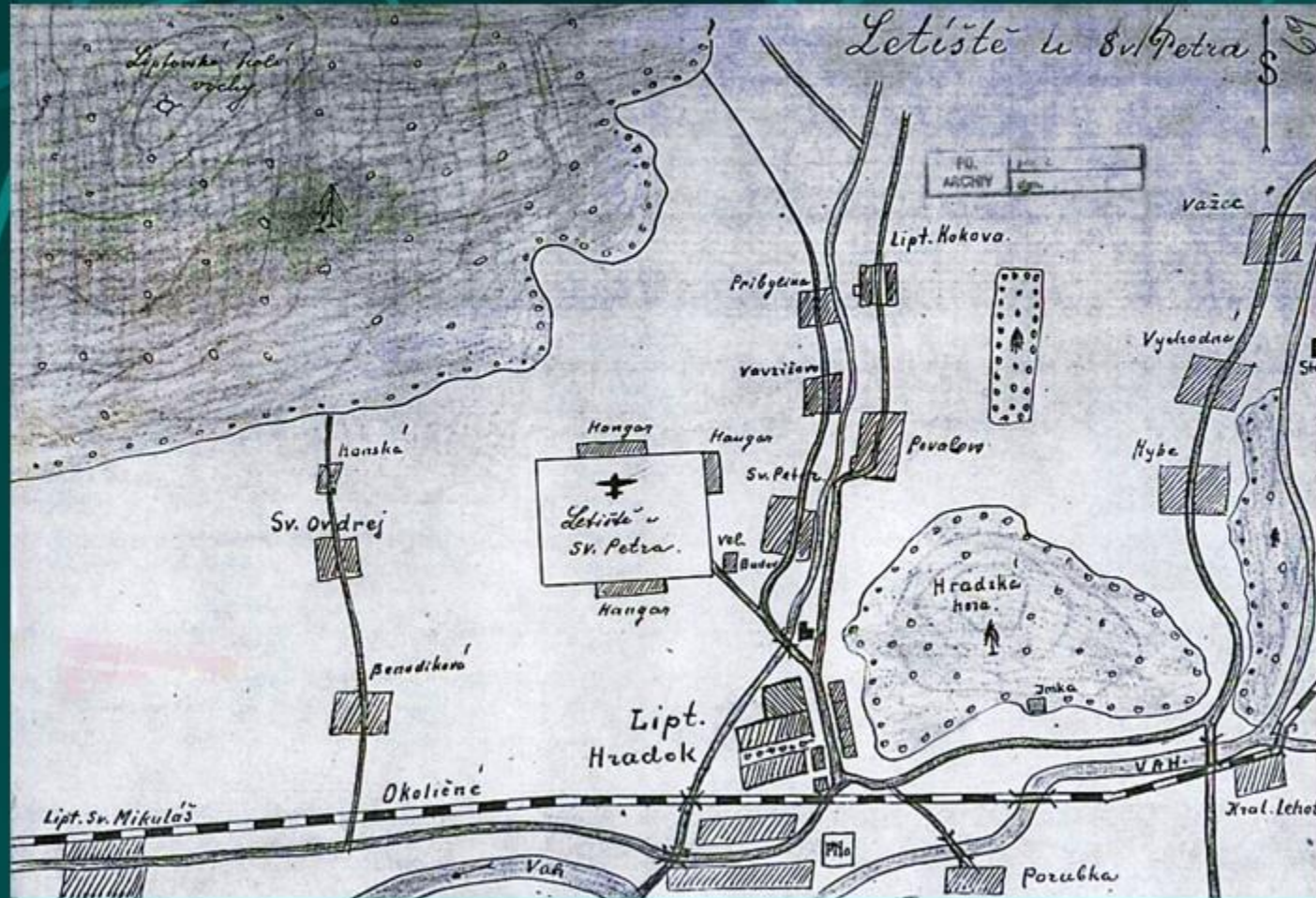
Situácia na fronte pri Liptovskom Mikuláši 15. februára 1945

**Časť skupiny diaľkového prieskumu 1. čsaz pod velením
kpt. A. Kováča, ktorá na prelome februára a marca
koordinovala akcie partizánov s čs. a sovietskymi
jednotkami pri Liptovskom Mikuláši.
Lupčianská dolina, marec 1945**

Nákres letiska Mokrad' vyhotovený hliadkou hĺbkového prieskumu 1. čas

**4. partizánska brigáda vo Vyšnej Boci cestou do Popradu
k náhradnému pluku 1. čas. Marec 1945**

Organizácia 1. čs. armádneho zboru počas bojov pri Liptovskom Mikuláši

● Veliteľstvo 1. čs. armádneho zboru

- 1. čs. samostatná brigáda v ZSSR (1.,2.,3. poľný prápor, 1. prápor automatčikov, 1. a 2. delostrelecký pluk, 1. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 3. ženijný prápor)
- 3. čs. samostatná brigáda v ZSSR (4.,5.,6. poľný prápor, 2. prápor automatčikov, 3. a 4. delostrelecký pluk, 3. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 2. ženijný prápor)
- 4. čs. samostatná brigáda v ZSSR (7., 8., 9. poľný prápor, 3. prápor automatčikov, 7. delostrelecký pluk, 4. protiletadlový oddiel, spojovací prápor, 6. ženijný prápor)
- 5. delostrelecký pluk (zborový) – I., II. delostrelecký oddiel 152mm húfnic, III. delostrelecký oddiel 122mm húfnic
- ďalšie zborové jednotky

**Veliteľ 1. čs. armádneho zboru
gen. Ludvík SVOBODA**

**Náčelník štábu 1. čs. armádného zboru
mjr. Bohumír LOMSKÝ**

**Veliteľ 1. čs. samostatnej brigády
gen. Jan SATORIE**

**Veliteľ 3. čs. samostatnej brigády
gen. Karel KLAPÁLEK, neskôr veliteľ 1. čsaz**

Veliteľ 18. armády Červenej armády genpor. A.I. Gastilovič,
ktorému bol podriadený 1. čsaz,
spolu s generálom Karlom Klapálkom

**Veliteľ 4. čs. samostatnej brigády
plk. Pavol KUNA**

**Veliteľ 18. armády Červenej armády
genpor. A.N. Gastilovič**

Sovietske jednotky zasadené do bojov pri Liptovskom Mikuláši

17. gardový strelecký zbor Karpatský (genpor. N. V. Medvedev)

- **8. strelecká divízia Jampolská
(HSZ gard. plk. N. S. Ugriumov) – 310. gardový strelecký pluk, 229.
strelecký pluk, 151. strelecký pluk**
- **138. Strelecká divízia Karpatská (gard. plk. B. V. Vasiliev)
630. strelecký pluk, 650. strelecký pluk, 344. strelecký pluk Košický**
- **159. pevnostná brigáda (plk. J. N. Vinogradov)**
- **d'alsie posilové a pridelené jednotky a útvary**

Ostatné jednotky a útvary Červenej armády

**1. československému armádnemu zboru
boli veliteľom 18. armády pridelené:**

- **24. Samarsko-Ulianovská, Berdičevská „železná“ strelecká divízia (genmjr. A. F. Prochorov) – 7. strelecký pluk, 168. strelecký pluk, 274. strelecký pluk, 160. delostrelecký pluk, 52. protitankový oddiel**
- **108. samohybný delostrelecký pluk (mjr. P. V. Frolov)**
- **253. horský mínometný pluk**
- **3. samostatný horský mínometný oddiel**

Velitelia jednotiek Červenej armády

Veliteľ 17. gardového streleckého zboru
generál poručík N. V. Medvedev

Veliteľ 8. streleckej divízie,
gardový plk. Nikolaj
Stepanovič Ugrjumov

Veliteľ 24. streleckej divízie,
genmjr. A. F. Prochorov

Proti čs. a sovietskym vojskám stáli nemecké jednotky

- **254. pešia divízia (genmjr. Richard Schmidt) - 454., 474., 484. peší pluk (každý s 2 pešími) prápormi, 254. delostrelecký pluk, 254. ženijný prápor, 254. protitankový oddiel**
- **3. Gebirgs-Division (veliteľ genpor. Paul KLATT) – 138., 139. horský peší pluk (každý 2 prápory horských strelcov), 112. horský delostrelecký pluk s 3 oddielmi, 48. motorizovaný protitankový oddiel, 82. horský ženijný prápor a ďalšie.**
- **320. Volks-Grenadier-Division (veliteľ genmjr. Emmanuel von KILIANI) - 585., 586., 587. peší pluk, každý o dvoch práporoch. V prápore boli 3 pešie roty s 50 - 60 mužmi a rota ťažkých zbraní. Ďalej 320. delostrelecký pluk (4 oddiely) a jeden protitankový oddiel s rotou samohybných diel (11 kusov). Divízia bola zosilnená 582., 990. a 965. ochranným práporom, údernou skupinou kpt. Schneidera (prápor Hitlerjugend), SS Einsatzkompanie Ries a maďarským 46. peším plukom o dvoch práporoch.**

Velitelia nemeckých jednotiek v bojoch pri Liptovskom Mikuláši

Veliteľ 320. Volks-Grenadier-Division
320. divízia Púdových granátnikov
do 14.2.1945 genmjr. Ludwig Kirschner
do 19.2.1945 plk. Rolf Scherenberg
od 19.2.1945 genmjr. Emmanuel von Kiliani

Veliteľ
3. Gebirgs-Division
3. horská divízia
genpor. Paul KLATT

Veliteľ
254. Infanterie-Division
254. pešia divízia
genmjr. Richard Schmidt

**Ppor. Ivan Hunda, ktorý velil nočnému útoku
prieskumníkov na Važec z tyla.**

**Skupina príslušníkov 1. čsaz so sovietskym poradcom
pred bojmi o Liptovský Mikuláš.**

Pri Borovej Sihoti bolo palebné postavenie „kat’uší“.

**Velitelia delostrelectva 1., 3. a 4. čs. samostatnej brigády
v ZSSR**

**Veliteľský zbor delostreleckých jednotiek 4. čs.
samostatnej brigády v ZSSR a sovietski poradcovia.
Veliteľom delostrelectva brigády bol pplk. M. Vesel**

Prvú etapu bojov o Lipt. Mikuláš

predstavujú boje v zaist'ovacom pásme pred Liptovským Mikulášom v prvej polovici februára, ktoré skončili 15. februára prechodom do obrany.

2. februára 1945 bolo oslobodené Okoličné

Mesto Liptovský Mikuláš v období 2. sv. vojny

Pohľad na mesto z Mútnika, v popredí železničná stanica, v pozadí Poludnica

**V tomto dome v Liptovskom Petre bolo od 31. 1. do 7. 4.
1945 umiestnené veliteľstvo 1. čsaz**

**Budova rímskokatolíckej fary v Liptovskom Ondreji,
sídlo štábu 1. čs. samostatnej brigády v ZSSR**

**Budova starej školy v Žiari, kde bolo sídlo 3. čs.
samostatnej brigády v ZSSR**

V druhej etape

od 15. februára do 3. marca – sa tempo operácií Červenej armády v južnom Poľsku výrazne spomalilo v dôsledku silného odporu nemeckých vojsk. Nemecké velenie na Slovensku s využitím výhodného terénu prehradilo Liptovskú kotlinu pevnou vopred vybudovanou obrannou líniou. Jednotky 1. čs. armádneho zboru a 17. gardového streleckého zboru museli prejsť do obrany.

**Výšina Háj nad Liptovským Mikulášom
umožnila nemeckým vojskám
kontrolovať prístup do mesta**

Výšina Háj na dobovej fotografii - pohľad z juhu

Bojový dokument 24. sd z februára 1945

Серия "Г"
Экз. № 157.

КОМАНДИРАМ 7.274 спп.
КОМАНДУЮЩЕМУ АРТИЛЛЕРИЕЙ ДИВИЗИИ.
Копия: Штабм 18.

БОЕВОЕ РАСПОРЯЖЕНИЕ ВСОЛ. ШТАДИВ 24. 25.3.45 18.00. Карта 50000.

Во исполнение распоряжения Командарма 18 за №1420/ш от 25.3.45.

КОМАНДИР ДИВИЗИИ ПРИКАЗАЛ:

1. 7 спп, расширив участок обороны направо, в ночь на 25.3.45, батальоном находящимся в ПОДТУРЕНЬ, сменить 274 спп на рубеже: /иск/ вкс. 750.2, зап. скета г. Сказлично /вкс. 729.4/.
Не допустить прорыва противника вдоль шоссе/ной дороги из ЛИПТОВСКИ СВ. МИКОЛАШ на ЛЕПТ. ГРАДОК.
КП - ПОДТУРЕНЬ.
2. 274 спп в ночь на 25.3.45, сдать занимаемый участок подразделением 7 спп и к утру 26.3.45 сосредоточиться в ПОРУБКА.
С 26.3 приступить к усиленной боевой подготовке личного состава.
3. Командующему артиллерией дивизии сдать ОП 2/160 впп в районе ОКОЛИЧНО I ЧЕР и в ночь на 27.3.45 вывести 2/160 впп в УГОРСКА ВЭС.
52 ОМЛТД оставить на прежних огневых позициях.
4. Получение подтвердить, исполнение донести.

НАЧАЛЬНИК ШТАБА ДИВИЗИИ
ПОЛКОВНИК

НАЧАЛЬНИК СПЕРОТДЕЛЕНИЯ
МАЯОР

АЛЕКСАН. РОВ/

ОВЧИННИКОВ/.

Отп. 5 экз.
Экз. №1-цело
Экз. №2-7 спп
Экз. №3-274 спп
Экз. №4-КАД
Экз. №5-Штабм 18.
Исп. Кариллов.

КАД - получено - Офиц

Sovietski vojaci vo Vrbici, marec 1945

**Jednotky 1. čsaz v areáli letiska na Mokradi.
Marec – apríl 1945**

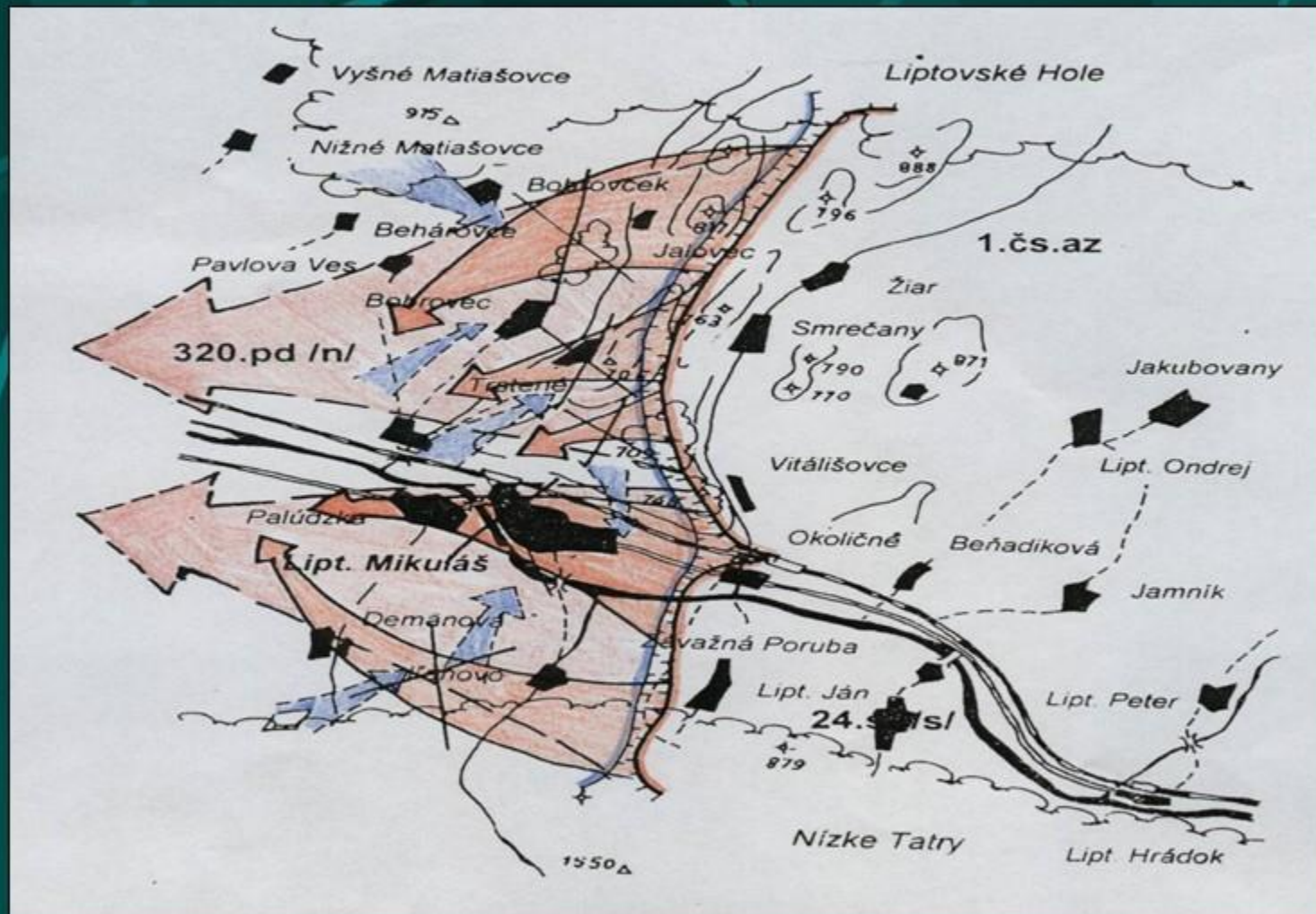

Tretia etapa bojov o Liptovský Mikuláš

je vymedzená od 3. do 11. marca 1945. Je spojená s útočnou činnosťou, dobytím Liptovského Mikuláša 3. marca a jeho stratou 11. marca.

Pre túto etapu je charakteristická útočná bojová činnosť s čelnými údermi po oboch brehoch Váhu. Československé jednotky útočili na sever od mesta s hlavným úsilím v smere Smrečany - Bobrovec. Sovietska 24. strelecká divízia útočila po južnom brehu rieky Váh.

Situácia na fronte pri L. Mikuláši 11. 3. 1945

Skupina príslušníkov 1. čas

Dobytie Liptovského Mikuláša 24. streleckou divíziou

- **Útok bol zahájený podľa plánu 3. marca ráno. 1. a 3. čs. brigáda prelomili predný okraj nemeckej obrany a ovládli výšinu Trstenský diel (kóta 759,4), osadu Trstené a severný okraj obce Bobrovec. V odpoľudňajších hodinách 1. brigáda dobyla kótu 746,5 Háj a kótu 696,4 Dubovec.**
- **Na ľavom brehu Váhu 1. poľný prápor prenikol k Ľanovu a sovietska 24. strelecká divízia čelným útokom dobyla Liptovský Mikuláš.**

**Príslušníčky 34. spojovacej roty Červenej armády, ktorá
bojovala pri Liptovskom Mikuláši a Ružomberku.
Apríl 1945**

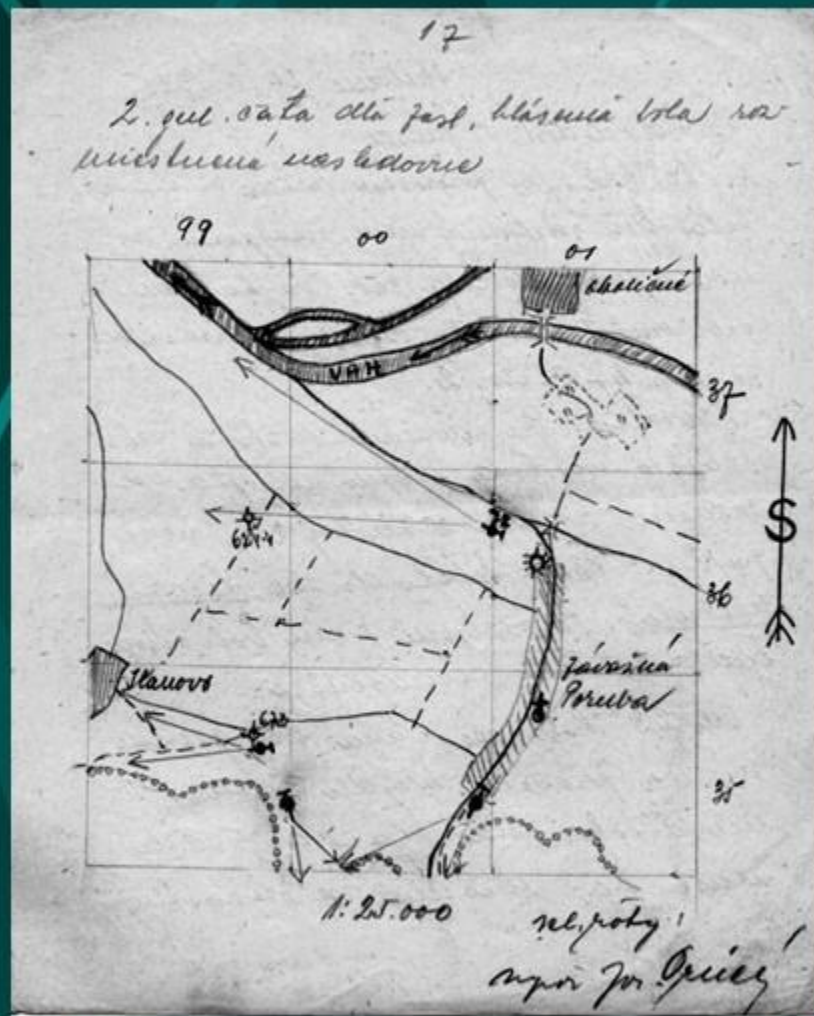
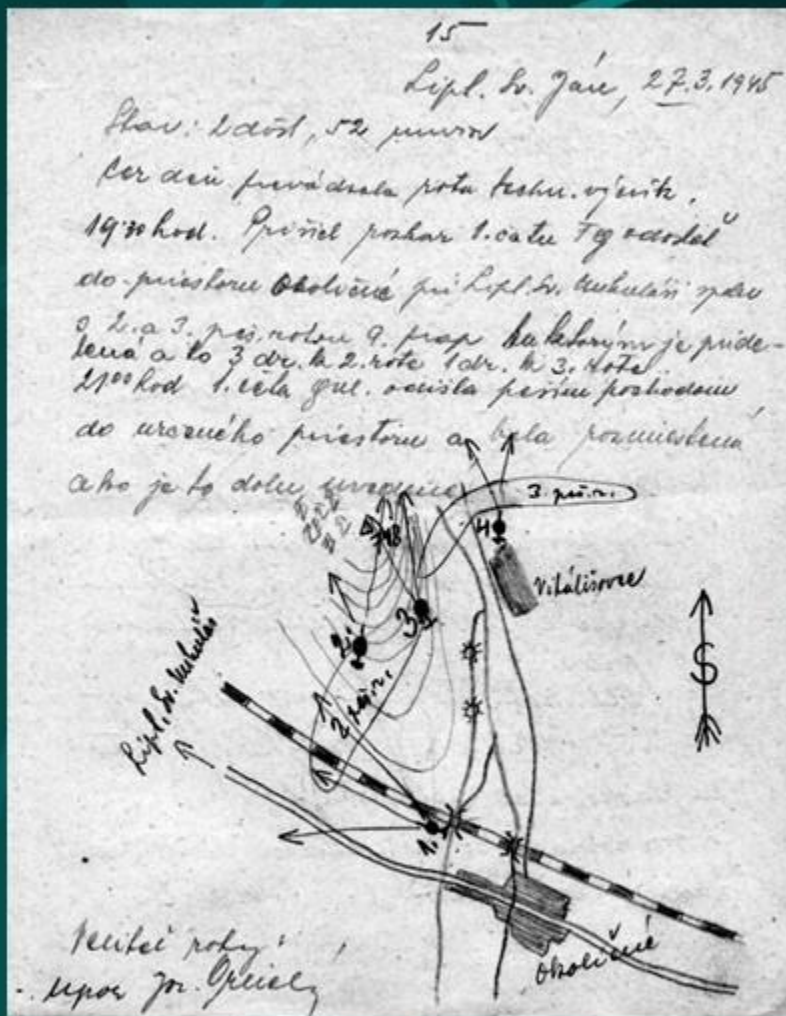

11. 3. 1945 mesto znovu obsadili nemecké vojská

- Nemeckým jednotkám sa podarilo v bojoch 10. a 11. apríla znovu obsadiť mesto Liptovský Mikuláš
- Boje medzi 3. a 11. marcom boli najt'ažšie a najkrvavejšie za celý čas bojov v Liptove. Nepriateľ vykonal okolo 60 protiútokov, 1. čs. armádny zbor stratil takmer 2 000 mužov.

Fragmenty z bojového denníka velitele pešej roty

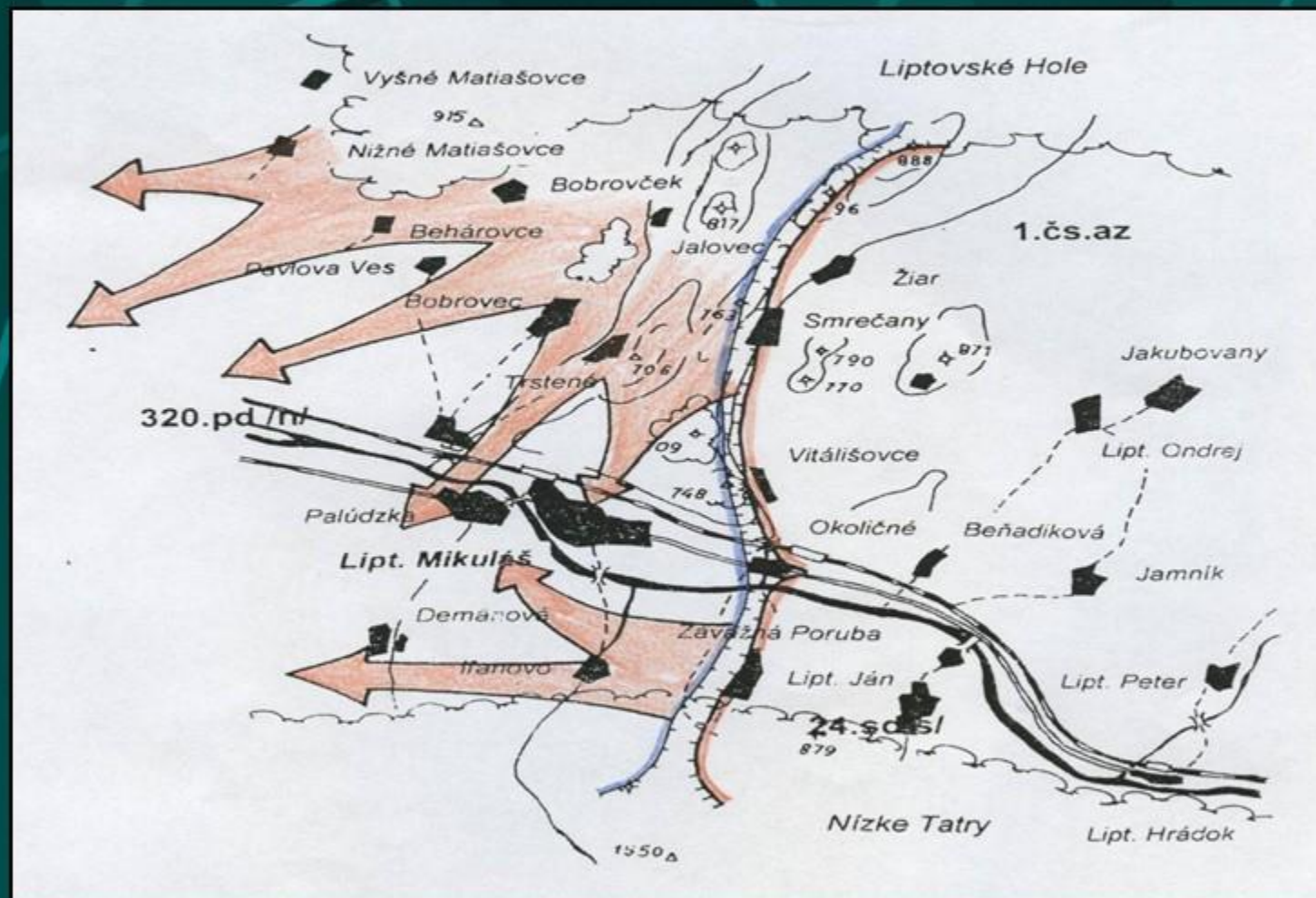
Plukovník Nikolaj Tegza

Bojov pri oslobodzovaní Liptova sa vo funkcii veliteľa protiletadlovej čaty zúčastnil i bývalý príslušník školy plk. v.v. Nikolaj Tegza

Závěrečnou etapu bojov o Lipt. Mikuláš
predstavuje jednak príprava nového
prielomu v druhej polovici marca, samotný
útok a oslobodenie mesta v dňoch 30. marca
až 4. apríla 1945.

Situácia na fronte pri L. Mikuláši 3.4.1945

Príchod vojakov

1. československého armádneho zboru

v ZSSR

do Liptovského Mikuláša

4. apríla 1945

Mesto Liptovský Mikuláš po skončení vojny

Pohľad na mesto z juhu, v popredí polia pod Il'ánovom, v pozadí Liptovské hole

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Pechota 1. čs. armádného zboru pod Tatrami

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Príslušníci 1. čsaz v uliciach L. Mikuláša 4. apríla 1945

Ráno 5. apríla 1945

vnikol 4. poľný prápor do Ružomberka a oslobodil ho. Ďalším postupom jednotiek 1. čs. armádneho zboru na Ľubochňu, t. j. vstupom do masívu Veľkej Fatry, končia sa boje záverečnej etapy bitky o Liptovský Mikuláš.

**Vojaci 1. a 4. čs. samostatnej brigády
5. apríla 1945 oslobodili Ružomberok**

Príslušníci 1. čsaz v Ružomberku 5. apríla 1945

Salvy vít'azstva v Ružomberku 5. apríla 1945

Vojnové straty počas bojov pri Liptovskom Mikuláši

Straty v bojoch pri Liptovskom Mikuláši boli na oboch stranách značné.

Od 15. januára do 15. apríla bolo zabitých a zranených 11 525 nemeckých a maďarských vojakov. Zajatých bolo 1 582 nemeckých a maďarských vojakov.

Armádny zbor mal v uvedenom období nasledovné celkové straty : 5 546 mužov, z toho 868 padlých, 3731 ranených a 904 nezvestných

Vojnové straty a škody

- V priebehu Karpatsko-duklianskej operácie 1. čsaz stratil 6500 osôb, z toho 1827 padlých.
- 62 dní bojov o Liptovský Mikuláš zaplatilo životom 4 563 československých a sovietskych vojakov.
- Značné boli aj materiálne škody v 70 zo 100 liptovských obcí.

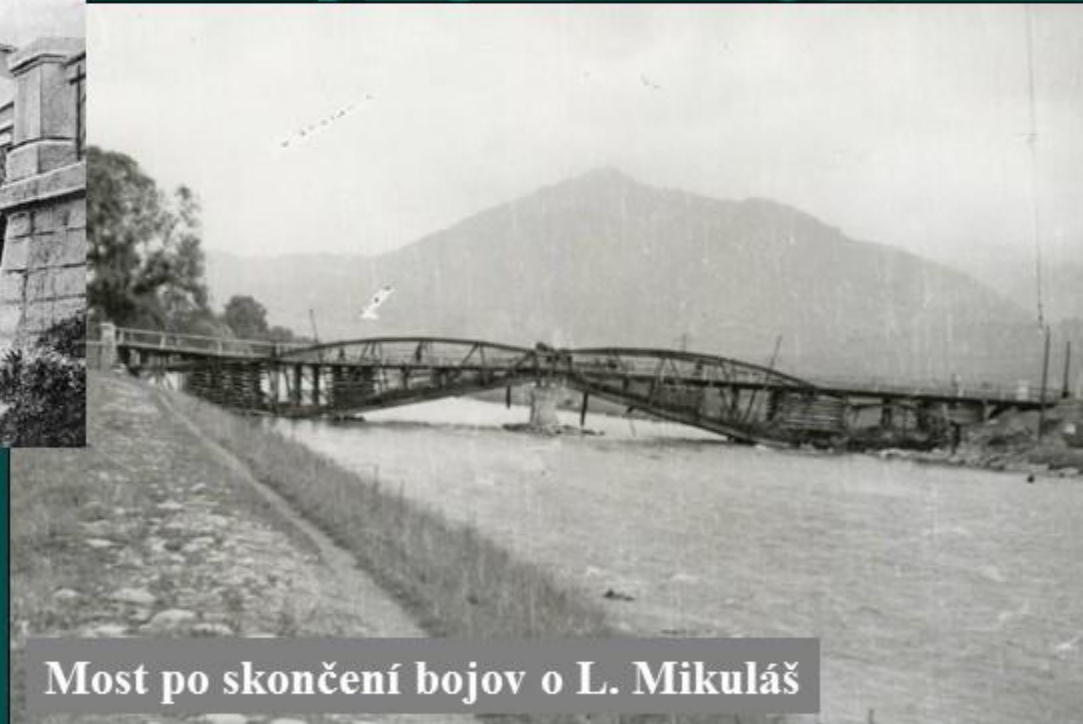
Po dvojmesačných bojoch – zničená Vrbica

Most cez Váh v Liptovskom Mikuláši do Palúdzky na jar 1945

Most pred bojmi o L. Mikuláš

Most po skončení bojov o L. Mikuláš

Po dvojmesačných bojoch - zničené Il'anova

Most cez Váh do Il'anova na jar 1945

Provizórny most na ceste do Il'anova

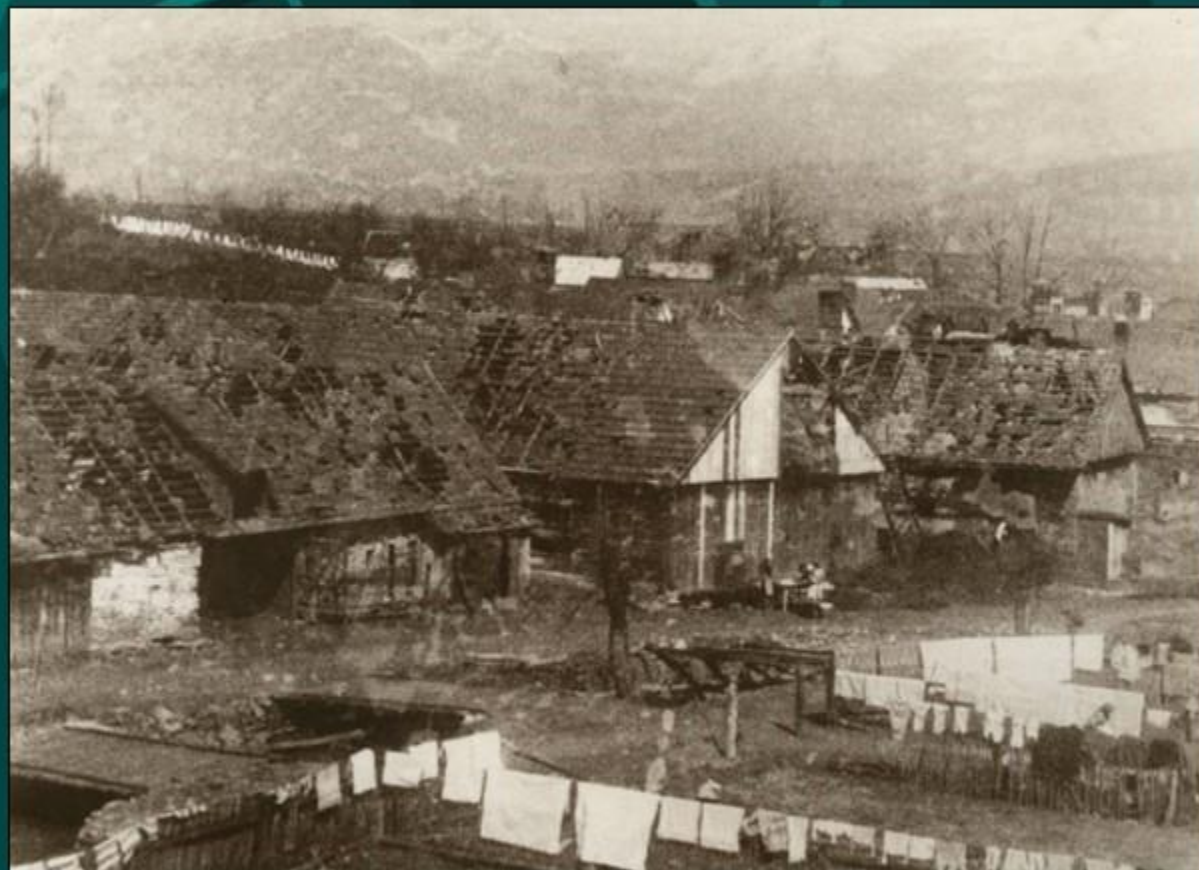
Vojnou zničené Il'anova

Vojnou zničené Il'anova

Vojnou zničené P'anovo

Pamätník oslobodenia na Háji

Symbol vd'aky za prinesené obete v roku 1945. Pamätník bol odhalený 9. mája 1961

Pamätník oslobodenia na Háji

Preprava súsošia na Háji. Jeho autormi boli akad. sochári Miroslav Ksandr a Alfonz Groma.

Pamätník oslobodenia na Háji

Archívne fotografie z otvorenia pamätníka 9. mája 1961

Priestor s monumentálnych schodiskom a pylónom architektonicky stvárnili Ladislav Bauer a Aladár Búzik.

Priebeh oslobodenia Slovenska

**Oslobodenie Slovenska
1944 - 1945**

Pripomínáme, že 4. apríla 1945 bolo oslobodené aj hlavné mesto Slovenska - Bratislava.